

BÀI PHÁT BIỂU
HỘI NGHỊ KẾT NỐI THƯƠNG NHÂN XUẤT NHẬP KHẨU
CÁC MẶT HÀNG NÔNG, LÂM, THỦY SẢN CỦA VIỆT NAM
SANG THỊ TRƯỜNG TRUNG QUỐC

SỞ CÔNG THƯƠNG TỈNH QUẢNG NINH

1. Tình hình chung

Việt Nam có đường biên giới đất liền phía Bắc tiếp giáp với nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa dài khoảng 1.406 km, địa hình dọc theo đường biên giới chủ yếu là núi cao hiểm trở đi lại khó khăn, mật độ dân cư thưa thớt, mối quan hệ dân tộc, thân tộc hai bên biên giới có từ lâu đời. Hiện nay trên tuyến biên giới Việt Nam- Trung Quốc có 07 cửa khẩu quốc tế (Móng Cái/ Việt Nam - Đông Hưng/ Trung Quốc; Hữu Nghị/ Việt Nam - Hữu Nghị Quan/ Trung Quốc; Đồng Đăng / Việt Nam - Bằng Tường/ Trung Quốc; Lào Cai/ Việt Nam – Hà Khẩu/ Trung Quốc; Kim Thành/ Việt Nam - Bắc Sơn/ Trung Quốc; ga liên vận quốc tế Lào Cai/ Việt Nam - Sơn Yên/ Trung Quốc; Thanh Thủy/ Việt Nam – Thiên Bảo/ Trung Quốc); 04 cửa khẩu chính (Tà Lùng/ Việt Nam - Thủy Khẩu/ Trung Quốc; Trà Lĩnh/ Việt Nam - Long Bang/ Trung Quốc; Sóc Giang/ Việt Nam – Bình Mãng; Ma Lù Thàng - Kim Thủy Hà/ Trung Quốc); 21 cửa khẩu phụ; 47 lối mở biên giới, rất thuận lợi cho người, phương tiện xuất nhập cảnh và hàng hóa xuất nhập khẩu. Nhằm thu hút các nhà đầu tư trong nước, nước ngoài đến hợp tác đầu tư thúc đẩy kinh tế xã hội tại các khu vực biên giới và mở rộng quan hệ hợp tác với các nước có chung biên giới, Chính phủ quyết định thành lập 11 Khu kinh tế cửa khẩu trên tuyến biên giới Việt Nam - Trung Quốc đã góp phần thay đổi diện mạo khu vực biên giới, cửa khẩu.

Để thực hiện chủ trương đổi mới, mở cửa của Đảng và Nhà nước, một trong những chủ trương lớn đã được quán triệt thực hiện trong cơ chế chính sách là phát triển kinh tế thương mại ở khu vực biên giới góp phần bảo đảm an ninh - quốc phòng, xây dựng biên giới hoà bình, hữu nghị cùng phát triển. Những năm gần đây kinh tế - xã hội nói chung và thương mại dịch vụ nói riêng ở khu vực biên giới đã có bước khởi sắc. Nhằm thu hút các nhà đầu tư trong nước, nước

ngoài đến hợp tác đầu tư thúc đẩy kinh tế xã hội tại các khu vực biên giới và mở rộng quan hệ hợp tác với các nước có chung biên giới. Chính phủ quyết định thành lập 11 Khu kinh tế cửa khẩu (KTCK) trên tuyến biên giới Việt Nam - Trung Quốc nhằm thu hút các doanh nghiệp trong và ngoài nước tham gia đầu tư vào các Khu KTCK; mặt khác tạo thuận lợi cho hành khách xuất nhập cảnh, các doanh nghiệp tham gia xuất nhập khẩu qua cửa khẩu với mục đích tham quan du lịch, thăm thân, lao động, trao đổi mua bán hàng hóa nhu yếu phẩm phục vụ cho sinh hoạt và một số doanh nghiệp tư nhân qua lại ký kết mua bán các mặt hàng cao su, nông sản... đã góp phần thay đổi diện mạo khu vực biên giới, cửa khẩu.

Quan hệ hợp tác Việt Nam - Trung Quốc ngày càng củng cố và phát triển thuận lợi. Kim ngạch buôn bán qua biên giới, cửa khẩu không ngừng tăng. Nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho người, phương tiện qua lại biên giới, cửa khẩu và phát triển du lịch. Lượng khách Trung Quốc vào Việt Nam tham quan, du lịch ngày càng tăng.

Cục Cửa khẩu Bộ Tư lệnh Bộ đội Biên phòng với vai trò là Cơ quan Thường trực của Ủy ban hợp tác Quản lý cửa khẩu phía Việt Nam (Ủy ban cửa khẩu) đã chỉ đạo Ủy ban nhân dân 07 tỉnh biên giới Việt - Trung rà soát các khoản thu phí, lệ phí tại cửa khẩu. Đồng thời phối hợp với các Bộ, ngành liên quan: Bộ Tài chính, Bộ Y tế, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Công Thương, Bộ Giao thông Vận tải tổ chức khảo sát thu phí, lệ phí tại cửa khẩu các tỉnh Quảng Ninh, Lạng Sơn, Cao Bằng, Lào Cai nhằm đánh giá đúng thực trạng việc thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc hiện nay.

2. Thực trạng công tác thu phí và lệ phí

a) Căn cứ pháp lý

Căn cứ Biên bản Hội nghị lần thứ 3 của Ủy ban hợp tác Quản lý cửa khẩu biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc: “*Hai Bên công bố công khai về*

các hạng mục thu phí, mức phí và căn cứ thu phí trong quy trình xuất nhập cảnh, xuất nhập khẩu tại cửa khẩu vào cuối quý I năm 2016’.

Theo quy định của Hiệp định về cửa khẩu và Quy chế quản lý cửa khẩu biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc; Nghị định số 112/2014/NĐ-CP, ngày 21/11/2014 của Chính phủ quy định về quản lý cửa khẩu biên giới trên đất liền. Tại các Trạm kiểm soát liên hợp cửa khẩu bố trí đầy đủ các lực lượng chuyên ngành (Biên phòng, Hải quan, Kiểm dịch Y tế, Kiểm dịch Thực vật, Kiểm dịch Động vật) với cửa khẩu đối diện (Trung Quốc) thực hiện nhiệm vụ kiểm tra, kiểm soát và trực tiếp thu phí, lệ phí chuyên ngành theo quy định của Bộ Tài Chính.

Căn cứ tình hình thực tế của từng địa phương, Ủy ban nhân dân các tỉnh thực hiện Nghị quyết Hội đồng nhân dân tỉnh ban hành các Quyết định thu phí, mức thu phí đối các phương tiện ra, vào khu vực cửa khẩu, qua lại cửa khẩu hai Bên và thu phí hạ tầng tại khu vực cửa khẩu trên cơ sở quy định tại Thông tư số 02/2014/TT-BTC, ngày 02/01/2014 của Bộ Tài chính hướng dẫn về phí và lệ phí thuộc thẩm quyền quyết định của Hội đồng nhân dân tỉnh, (thành phố trực thuộc Trung ương).

b) Văn bản thu phí, lệ phí và mức thu

(Phụ lục kèm theo).

c) Thực trạng thu phí, lệ phí, lực lượng thu phí tại cửa khẩu

* Thu phí, lệ phí theo quy định của Bộ Tài chính

- Biên phòng: Thu lệ phí nhập xuất cảnh tại các cửa khẩu quốc tế;
- Hải quan: Thu lệ phí Hải quan (Tờ khai hải quan, phương tiện vận tải);
- Kiểm dịch Y tế: Thu lệ phí Kiểm dịch Y tế dự phòng, Kiểm dịch Y tế biên giới;
- Kiểm dịch Thực vật: Thu lệ phí bảo vệ Thực vật;
- Kiểm dịch Động vật: Thu lệ phí thú y;

* Thu phí, lệ phí theo Quyết định của Ủy ban nhân dân tỉnh

- Tỉnh Quảng Ninh: Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành 06 Quyết định thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu. Ngoài việc thu phí, lệ phí theo chuyên ngành tại cửa khẩu (Biên phòng, Hải quan, Kiểm dịch). Sở Giao thông Vận tải bố trí bộ phận thu phí phương tiện vận tải quốc tế tại cửa khẩu quốc tế Móng Cái; Ban quản lý cửa quốc tế Móng Cái và Ban Quản lý cửa khẩu Hoành Mô thu các khoản phí phương tiện ra vào cửa khẩu theo Quyết định của Ủy ban nhân dân tỉnh; Ngoài ra Ban Quản lý cửa khẩu Hoành Mô hiện đang duy trì thu lệ phí qua lại biên giới theo Quyết định số 66/2001/QĐ/BTC, ngày 5/7/2001 của Bộ Tài chính (Quyết định này đã được thay thế bởi Thông tư số 165/TT-BTC, ngày 17/8/2009 của Bộ Tài chính quy định việc ngừng thu lệ phí qua lại biên giới).

- Tỉnh Lạng Sơn: Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành 02 Quyết định thu phí, lệ phí phương tiện của Việt Nam và Trung Quốc chở hàng hóa xuất nhập khẩu ra vào khu vực cửa khẩu. Tại cửa khẩu Quốc tế Hữu Nghị, cửa khẩu Chi Ma, Cốc Nam, Tân Thanh bố trí bộ phận thu thuế huyện (Cao Lộc, Văn Lãng, Lộc Bình) thu phí phương tiện vận tải chở hàng hóa xuất nhập qua cửa khẩu.

- Tỉnh Cao Bằng: Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành 04 Quyết định thu phí, lệ phí phương tiện chở hàng hóa xuất nhập qua cửa khẩu, lối mở. Tại cửa khẩu Tà Lùng, Trà Lĩnh bố trí bộ phận thu thuế của địa phương (huyện Trà Lĩnh, Phục Hòa) thực hiện thu lệ phí phương tiện ra vào cửa khẩu theo Quyết định của UBND tỉnh. Ngoài ra Ban quản lý cửa khẩu Tà Lùng, Trà Lĩnh thu phí cơ sở hạ tầng khu vực cửa khẩu.

- Tỉnh Lào Cai: Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành 05 Quyết định thu phí, lệ phí tại cửa khẩu. Việc thu phí phương tiện chở hàng hóa xuất nhập khẩu và các loại phí dịch vụ khác giao cho Cục Thuế tỉnh Lào Cai và Ban quản lý khu kinh tế cửa khẩu Lào Cai thực hiện; cửa khẩu quốc tế đường bộ số 2 Kim Thành bố trí lực lượng của sở Giao thông Vận tải tỉnh thu lệ phí phương tiện giao thông đường bộ.

- Đối với các tỉnh Hà Giang, Lai Châu, Điện Biên: Kết quả thu phí, lệ phí tại cửa khẩu như sau:

Theo báo cáo của Tiểu ban cửa khẩu tỉnh Hà Giang, Lai Châu: Tại cửa khẩu quốc tế Thanh Thủy/Hà Giang, cửa khẩu Ma Lù Thàng/Lai Châu được bố trí đầy đủ các lực lượng (Biên phòng, Hải quan, Kiểm dịch) thực hiện nhiệm vụ theo chuyên ngành và thu phí, lệ phí theo quy định của Bộ Tài chính.

+ Tỉnh Hà Giang ban hành Nghị quyết của Hội đồng nhân dân tỉnh quy định mức thu đối với phương tiện vận chuyển hàng hóa xuất nhập khẩu qua cửa khẩu, lối mở và giao cho Ban quản lý cửa khẩu quốc tế Thanh Thủy thu.

+ Tỉnh Lai Châu: Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành 01 Quyết định thu phí, lệ phí trên địa bàn tỉnh. Tại cửa khẩu Ma Lù Thàng giao Ban quản lý cửa khẩu thu phí, lệ phí phương tiện ra vào bến bãi trong khu vực cửa khẩu.

+ Tỉnh Điện Biên: Lối mở A Pa Chải chưa nâng cấp lên thành cửa khẩu song phương, hiện đang thực hiện hình thức trao đổi hàng hóa của cư dân biên giới, nên không thu phí, lệ phí.

- Việc thu phí, lệ phí đối với các lực lượng chuyên ngành tại các cửa khẩu (Biên phòng, Hải quan, Kiểm dịch Y tế, Động, Thực vật) cơ bản thực hiện theo đúng hướng dẫn của Bộ Tài chính quy định về mức thu, nội dung thu.

- Ủy ban nhân dân các tỉnh Quảng Ninh, Lạng Sơn, Cao Bằng, Lào Cai đã ban hành các quyết định thu phí đối với phương tiện ra vào cửa khẩu, phương tiện vận chuyển hàng hóa xuất nhập qua cửa khẩu, quá cảnh, phí hạ tầng khu vực cửa khẩu dựa trên cơ sở các văn bản của Bộ Tài chính quy định về mức thu, nội dung thu, đảm bảo thu ngân sách góp phần phát triển kinh tế của địa phương cũng như đầu tư xây dựng hạ tầng khu vực cửa khẩu, khu kinh tế cửa khẩu.

Tuy nhiên, việc thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu của các tỉnh nổi lên một số vấn đề như sau:

- Việc thu phí, lệ phí chưa có sự thống nhất giữa các tỉnh, mỗi tỉnh quy định mức thu khác nhau: Cửa khẩu Tà Lùng/Cao Bằng 01 phương tiện trọng

tải 18 tấn chở hàng TNTX qua cửa khẩu mức thu phí là 3,6 triệu đồng; cửa khẩu quốc tế đường bộ số 2 Kim Thành/Lào Cai thu 4 triệu đồng, phương tiện chở hàng xuất nhập khẩu thu 800.000 đồng (QĐ số 58/2014/QĐ-UBND ngày 02/10/2014 của UBND tỉnh Lào Cai); các cửa khẩu tỉnh Quảng Ninh, Lạng Sơn mức thu từ 100.000đ đến 5.000.000 đ/01 xe tùy thuộc vào trọng tải.

- Tại cửa khẩu Tà Lùng, UBND tỉnh Cao Bằng quy định mức thu đối với phương tiện vận tải chở hàng hóa ra vào khu vực cửa khẩu là 3,6 triệu đồng /01 xe loại 18 tấn (Quyết định số 20/2013/QĐ-UBND ngày 20/01/2013). Khi phương tiện đến cửa khẩu, hàng hóa được vận chuyển sang các xe thô sơ để qua cửa khẩu lại thu phí là 5.000 đ/01 xe (Quyết định số 55/2014/QĐ-UBND, ngày 31/12/2015 của UBND tỉnh Cao Bằng).

- Về các khoản thu lệ phí qua lại biên giới: Ngày 17/8/2009, Bộ Tài chính ban hành Thông tư 165/TT-BTC quy định về việc ngừng thu lệ phí qua lại biên giới trên đất liền giữa Việt Nam và các nước láng giềng thay thế Quyết định số 66/2011/QĐ/BTC ngày 05/7/2001. Tuy nhiên, đến tháng 4/2016 sau gần 07 năm Ban quản lý cửa khẩu Hoàng Mô vẫn tổ chức thực hiện thu lệ phí qua lại biên giới. Việc thu lệ phí này không còn phù hợp với quy định của Nhà nước.

- Về lực lượng thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu có nhiều đầu mối thu, chưa thật thuận lợi cho doanh nghiệp, chưa giảm được thủ tục hành chính (Tỉnh Cao Bằng, Lạng Sơn việc thu phí, lệ phí tại cửa khẩu giao cho bộ phận thu thuế của các huyện biên giới; Tỉnh, Quảng Ninh, Lào Cai giao cho Ban quản lý kinh tế cửa khẩu). Bên Trung Quốc giao cho doanh nghiệp đứng ra làm một đầu mối thu (cửa khẩu Bắc Sơn/Hà Khẩu).

- Việc tổ chức thực hiện thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu còn tồn tại nhiều bất cập nhất là lĩnh vực phí và lệ phí Kiểm dịch Động vật, Kiểm dịch Thực vật và kiểm soát an toàn thực phẩm đối với hàng nông sản xuất nhập khẩu thuộc Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn. Tại các cửa khẩu bên Trung Quốc đều do một cơ quan là Trạm Kiểm tra an toàn thực phẩm và Kiểm dịch Động vật thuộc Tổng cục Giám sát chất lượng, Kiểm nghiệm và

Kiểm dịch quốc gia thực hiện; cửa khẩu bên Việt Nam đang tồn tại 02 cơ quan Kiểm dịch Động vật và Thực vật riêng, hai cơ quan này vừa thực hiện chức năng theo tên gọi chuyên ngành, vừa làm thêm nhiệm vụ kiểm soát an toàn thực phẩm.

- Việc thực hiện niêm yết công khai về thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu chưa được thực hiện đồng bộ, hầu hết chưa có bảng niêm yết công khai rõ về cơ quan thu, văn bản thu, nội dung thu, mức thu. Hiện nay chỉ có lực lượng Biên phòng cửa khẩu quốc tế Móng Cái lập bảng niêm yết công khai về thu lệ phí xuất nhập cảnh tại cửa khẩu.

- Tại Hội đàm và khảo sát liên hợp cửa khẩu tháng 5/2015, phía doanh nghiệp Trung Quốc đã tập trung phản ánh: Các phương tiện vận chuyển hàng hóa qua cửa khẩu quốc tế đường bộ số 2 Kim Thành (Lào Cai) - Bắc Sơn (Hà Khẩu), phía Việt Nam thu phí và lệ phí cao hơn phía Trung Quốc (doanh nghiệp phải nộp cho phía Trung Quốc là 170 NDT, phía Việt Nam là 300 NDT).

3. Giải pháp

Để thống nhất niêm yết công khai mức thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu tuyến biên giới Việt Nam - Trung Quốc, tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp hoạt động, đề xuất các giải pháp như sau:

- Thống nhất các văn bản quy phạm thu phí lệ phí tại cửa khẩu biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc. Đề xuất với Chính phủ, Bộ Tài chính và Ủy ban nhân các tỉnh Việt Nam - Trung Quốc sớm bãi bỏ và dừng việc thu phí, lệ phí tại cửa khẩu biên giới đối với các quyết định không còn phù hợp hoặc hết thời hiệu thực hiện.

- Tại các cửa khẩu biên giới trên đất liền phải niêm công khai thu phí lệ phí của các lực lượng chuyên ngành và việc thu phí lệ phí của địa phương để các doanh nghiệp xuất nhập khẩu, hành khách xuất nhập cảnh biết rõ mức thu phí, lệ phí qua cửa khẩu.

- Tiếp tục phát huy tốt việc tham mưu đề xuất cho Bộ Quốc phòng, Chính phủ về hợp tác cửa khẩu, triển khai thực hiện hiệu quả Hiệp định cửa khẩu và quy chế quản lý cửa khẩu biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc, quy hoạch hệ thống cửa khẩu gắn liền với xây dựng khu vực phòng thủ các tỉnh thành phố biên giới; phối hợp với các Bộ, ngành và địa phương đẩy mạnh các thủ tục cải cách thủ tục hành chính tạo điều kiện thông thoáng, thuận lợi cho các hoạt động giao lưu xây dựng biên giới hòa bình, hữu nghị, hợp tác phát triển toàn diện với Trung Quốc.

4. Kiến nghị đề xuất

a) Bộ Tài chính: Hướng dẫn Ủy ban nhân dân các tỉnh biên giới trên đất liền Việt Nam - Trung Quốc thống nhất áp dụng một mức thu chung đối phương tiện ra vào cửa khẩu, khu kinh tế cửa khẩu.

b) Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn: Nghiên cứu mô hình tổ chức về công tác kiểm soát an toàn thực phẩm và kiểm dịch hàng động vật, hàng thực vật tại các cửa khẩu theo hướng giao cho một cơ quan thực hiện việc thu phí, lệ phí Kiểm dịch tại cửa khẩu, thực hiện cải cách hành chính, tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp.

c) Bộ Quốc phòng chỉ đạo Ủy ban hợp tác Quản lý cửa khẩu phía Việt Nam:

- Trao đổi với Ủy ban hợp tác Quản lý cửa khẩu phía Trung Quốc thống nhất việc niêm yết công khai thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu hai Bên.

- Chỉ đạo Tiểu ban công tác cửa khẩu 07 tỉnh biên giới Việt Nam - Trung Quốc niêm yết công khai việc thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu theo (mẫu số 14, phụ lục 2) Thông tư số 09/2016/TT-BQP ngày 03/02/2016 của Bộ Quốc phòng và báo cáo kết quả niêm yết công khai thu phí, lệ phí tại các cửa khẩu về Bộ Quốc phòng để báo cáo Thủ tướng Chính phủ.

d) Ủy ban nhân dân các tỉnh biên giới đất liền Việt Nam - Trung Quốc:

- Nghiên cứu điều chỉnh mức thu phí, lệ phí phương tiện ra vào cửa khẩu, qua lại cửa khẩu theo Quyết định của UBND tỉnh cho phù hợp với mức thu cửa khẩu đối diện, tạo bình đẳng cho các doanh nghiệp về nộp các khoản phí, lệ phí tại cửa khẩu hai Bên.

- Chỉ đạo các lực lượng chức năng tại cửa khẩu thu phí, lệ phí đúng quy định của Bộ Tài chính và của địa phương, thống nhất niêm yết công khai các khoản thu phí, lệ phí tại cửa khẩu (ở nơi dễ nhận biết) bằng ba thứ tiếng (tiếng Việt Nam, tiếng Anh và tiếng Trung Quốc).

- Bãi bỏ và dừng việc thu phí, lệ phí tại cửa khẩu biên giới đối với các quyết định không còn phù hợp hoặc hết thời hiệu thực hiện.